

Trianon

Vajon a történelem gúnyoros véletlenje hozta-e úgy, hogy éppen egy "Három nem" nevű épületben írták alá azokat a bizonyos békeszerződéseket? Persze, ha más volna a név, amellyel a Magyarországra kényszerített, s 1920. június 4-én Versailles-ban, a Kis Trianon palotában aláírt békeszerződést jelöljük, nyilvánvalóan akkor is megszületett volna a "nem, nem, soha" jelszava. És nyilvánvalóan akkor is élne a sértettség, a fájdalom. De nyilvánvalóan akkor is el kellene számolnunk önmagunkkal a nyolcvan éve történt dolgokkal kapcsolatban.

Persze, Trianon nem csupán magyar kérdés. Időbeli sorrendben a békeszerződések: Németország, Ausztria, Bulgária (1919), Magyarország, Törökország (1920)...

Nem véletlen, ha ezekhez még egy dátumsort csatolunk: 1938 március: Anschluss (a német hadsereg bevonul Ausztriába és 15-én Hitler proklamálja a Birodalomhoz való csatolást), 1939 március: a németek bevonulnak Csehszlovákiába, majd 1939 szeptember 1: Lengyelország megtámadása, a II. világháború kezdete...

Szinte közhelynek számít, annyiszor leírták már, hogy a II. világháború a trianoni békekötésekkel kezdődött.

Ehhez a megállapításhoz egyáltalán nem kell a II. világháború utánról visszanézni, a Révai Lexikon Vár-Zsüri kötetében, amely 1926-ban (!) jelent meg, már ezt olvassuk: *A párizsi békék következtében ma Európa állapota hasonlíthatatlanul betegebb, mint a világháború előtt volt. Bárhová fordítjuk tekintetünket, mindenütt elégtelenség és elkeseredés csirázik. Végelemzésben tehát a háború csak újabb háború magvait hintette el, mely minden bizonnyal el is fog következni, hacsak a világ lelkiismerete föl nem ébred...*

A világ lelkiismerete nem ébredt fel. (Nem sűrűn szokott ilyesmit tenni.)

Az I. világháború végeztével szinte csak pihegésnyi idő jutott "békére" s a rövidke, nem egészen két évtized másra sem kellett, mint elképesztő katonai felszerelések, lánctalpas harci járművek, nagysebességű vadászrepülőgépek és akár percenként 1500 lövésre képes gyorstüzelő kézfegyverek létrehozására. És még valamire: a világ bebizonyította önmagának, hogy erőszakot, igazságtalanságot nem lehet erőszakkal helyrehozni. Hogy erőszak erőszakot szül. Bár elég régóta hallottunk már olyasmiről, hogy "aki kardot ránt, kard által fog elveszni", mégis szükségünk volt ötvenmillió halottra és mérhetetlen pusztulásra ahhoz, hogy "verifikáljuk" az állítást. Ilyenek vagyunk mi, emberek.

És milyenek vagyunk mi, magyarok?

Röviden: a dolog ellenünk történt. Amikor 1920. januárjában gróf Apponyi Albert vezetésével megjelent a magyar küldöttség a tárgyalóasztalnál, s érveket hozott fel, javaslatokat tett (Apponyi például azt kérte, hogy az elszakításra ítélt területeken tartsanak népszavazást), már minden hiába volt. A dolog már régóta s rövidlátó módon elhatározott.

Többnyire ismerjük a számokat: a háború előtt 282.870 négyzetkilométeren elterülő országból lett 92.833 négyzetkilométer, a valamikori 18 milliós lakosság pedig lett kb. 7 és félmillió, amely aztán repatriálásokkal növekedett.

Ezek az adatok többségünk számára valós, máig fájdalmas, véres tényeket takarnak, szétszakított családokról, vesztett birtokról s agresszív, nemzeti gyűlölködéssel működő, idegen fennhatóságok alá kényszerített milliókról szólnak.

A híres skót, Seton-Watson, aki szláv s román nacionalisták hatására igen sokat tett azért, hogy Anglia közvéleménye alapvetően magyarellenessé váljon, a békekötések után döbbenet látta, hogy a háború előtt tapasztalt magyar nacionalizmusnál még sokkal rosszabb nacionalizmus érvényesül az utódállamokban a magyarokkal szemben... de már hiába szólt,

hiába beszélt, nem figyeltek rá. Az elvetett szél vihart aratott s a vihar nem szokott józan mérlegelésre hallgatni. (Tévedés ne essék: Trianont nem egy Seton-Watson nevű skót úr idézte elő.)

Csupán arról van szó, hogy a "nagy és fejlett" nyugati nemzetek jópofiztak: tetszelegtek önmaguknak egy kiadósat a nemzetekről s népekről szóló, hülye elméletben, kinevezték önmagukat bírónak, s döntöttek, valahogy így:

"Ha eddig sok román, szlovák, szerb, stb. élt a Magyar Királyság területén, akkor mostantól sok magyar éljen a román, szlovák, szerb, osztrák államban!" (Az említett skót ugyan nem, de jónéhány politikus akkoriban bizonyára valahogy ekként gondolta...)

Reménykedhetünk-e, hogy a "nemzetállam" nevű, oktalan rögeszme lassanként a múlté lesz? Szólnak azonban Trianon számadatai másról is: a maradék ország gazdasága szinte ellehetetlenült, közlekedési hálózata csonka lett. Voltak feldolgozóüzemek, elvágva korábbi nyersanyagforrásaiktól és voltak utak, vasútvonalak, amelyeket a vak politikai határok vágtak ketté. (Kerekített számokkal, és csak néhány példa: Trianon után maradt (csonka)-Magyarországon a gépgyártás 82 %-a, a fa- és csontfeldolgozás 22 %-a, a fonó- és szövőipar 42 %-a, a papíripar 23 %-a, a vegyipar 55 %-a.)

Mindez nyolcvan éve történt.

Most jön azonban a neheze, a bonyolult, folyvást vitákat keltő érzelmi viszony. Kihevertük-e? Agyunkban és lelkiismeretünkben valóban elmúlt-e már ez a nyolcvan év? Esetleg még mindig irreális irredentizmus, tesze-tosza turániság, vagy magagyilkoló magyarkodás él a magyar fejekben?

(Szomorú emlékem a jó egy évtizede Budapest-szerte megjelenő falfirka: Erdély a magyaroké! Mindig édesapám jut eszembe, aki a román hatalomtól elszenvedett összes fájdalomával is, mindig arra tanított: Erdély az erdélyieké! Erdélyi pedig az, aki ott él és **vállalja**, legyen bár magyar, román, zsidó, szász, vagy cigány.)

Közvetlenül az 1920-as békekötés után természetes reakció, hogy megszületik a tiltakozás, a "nem, nem, soha", a visszakövetelés, a revízió gondolata - vagy inkább: érzelme. Csakhát ismerjük mindazt, ami azután, azóta történt. Soha irgalmatlanabb csapdába nem került a magyarság, mint a II. világháború során, amikor az agresszív német gőzhenger szövetségeseként trianoni határai itt-ott megváltoztak, úgymond a magyarság javára, hiszen "visszacsatolásokra" került sor. Hogy ez mit jelentett, milyen viselkedésre sarkallta a bennük résztvevőket, most ne részletezzük.

A kétélű hangulatra, a szörnyű csapdahelyzetre elég a népvéleményt idézni.

Amikor a második bécsi döntés (1940. augusztus 30.) következtében a magyar honvédség bevonul Kolozsvárra, szinte másnapra már megszületik a vicc: *Édesanyám, én olyan szépet álmodtam - mondja a székely legényke. - Mit, te? - Én azt, hogy kimentek a rományok. -Hát, ez nem álom, mert ki is mentek, fiam! - magyarázza az anyja. - Igen, de én azt is álmodtam, hogy senki sem jött bé helyettük!*

Hogy akkor ki s mit álmodott, ma már mindegy. Az ország, sőt, a magyar nép a világ szemében agresszor barátja volt, tehát maga is agresszor, s kapta a hatalmak újabb "világrendezését": Jaltát, Potsdamot, az újabb békét s mindazt, ami utána jött, és már a mi életünk "ajándékai" közé sorolható.

Mármost, mi lehet a magyar ember feladata ezzel az egész, szövevényes és kegyetlenül buta Trianon-csomaggal kapcsolatban? Hiszen eltelt nyolcvan év!

Ha a sebet folyvást felvakarjuk, végül elgennyed s rosszabb lesz, mint annakelőtte volt.

Ha elfeledjük, hogy sebet kaptunk, az annyi, mintha elfelednénk múltunkat, halottainkat, mindent...

Szomorúan nevetséges azonban ma már bármiféle revíziót, felülvizsgálatot emlegetni. Trianonnak nem volt nyertese, se román, se szlovák, se szerb, bizonyoság erre mindaz, ami 1920 óta történt ezen a mi környékünkön. Bizonyoság erre az, hogy Trianonra hivatkozva hányszor s hányféle módon játszották ki a belekavarodott népeket. Nemcsak a magyarságot. (Hiszen Jalta s Potsdam ugyancsak gonoszságot hozott magyarnak, románnak, szlováknak, szerbnek egyaránt...)

Újabban folyvást halljuk s emlegetjük magunk is a globalizációt. Nem újkeletű fogalom ez. Politikai határok legfeljebb a józan észnek szabhatnak akadályt, számos egyéb dolognak nem állhatják útját s nem jelentenek megoldást semmire. A nyomor határokon átívelő dolog, akár az aszály, az árvíz, vagy a szennyezés. S nem ismer határt a gazdagon terített áru sem, a rádió- vagy tévéadók sugárzása sem.

Más ez a világ, mint azt az avítt, 18-ik századi gondolkodású trianonos, nagyhatalmi és gyűlölködő politikusok vélték, akik messzelátó államférfiak szerepében tetszelegtek, de nyomorult kakasként a saját szemétdombjukat hitték nagyvilágnak.

Dunának, Oltnak egy a hangja, morajos, halk, halotti hang...

Nyolcvan évvel Trianon után, gyász és keserűség, kisémmizettség és pofonok tudatával talán azt a reményt kellene elősegítenünk, hogy *a morajos, halk, halotti hang* helyett - s önvédelemből is! - inkább azt érezzük: *Dunának, Oltnak egy a hangja...*

Megkockáztatom: nem kellene arra várnunk, vajon a másik agyában végbemegy-e a lépés. Menjen végbe a miénkben. Nem várhatunk vele.

S vegyük észre: "ők" sem várhatnak. Dunának, Oltnak, Vágnak, Tiszának, Drávának, Rábának és Szamosnak - logikusan - valóban egy a hangja. (Uram bocsá... Még az is lehet, hogy ugyanolyan hang ez, mint az Arnóé, Rajnáé, vagy Themzée?)

Isten segítsen minket, hogy ne maradjon ez a hang morajos, halk, halotti.

Dávid Csaba

Néhány gondolat

a XIII. kerületben megrendezett kisebbségi fesztiválról

Különleges élményben lehetett része annak, aki 2000. június 4-én ellátogatott a XIII. kerületi József Attila Művelődési Központba. Az eseményt kulturális fesztiválként hirdették, melyen a helyi kisebbségek mutatkoztak be különböző műsorokkal. A kisebbségi önkormányzatok a zenét és a táncot ítélték a legalkalmasabbnak arra, hogy bemutassák kultúrájukat. Ez alól az örmény kisebbség sem volt kivétel, annak ellenére, hogy ez az örmények számára cseppet sem könnyű feladat. Ennek oka, hogy a Magyarországon és Erdélyben élő örmények mindig igyekeztek asszimilálódni a befogadó népcsoporthoz, és ez zenére és táncrea egyaránt vonatkozik (legjobb tudomásom szerint).

Mivel a XIII. kerületi örmények sem akartak kilógni a többi kisebbség sorából, ezért meghívták Debrecenből, az ottani általános iskola diákjaiból verbuválódott táncegyüttest, amely némi ízelítőt adott az őshaza, Örményország hangulatából. Az igazi csemegét Újlaki Melinda és Ilovszky Horváth Zsolt örmény zenére előadott jazz-duettje jelentette. Sajnálhatja, aki nem hallotta.

De semmi sincs veszve, a XIII. kerületi Kisebbségi Kulturális Fesztivált jövőre is megrendezzük, és mindenkit szeretettel várunk.

Király Anikó

XIII. kerületi örmény kisebbségi képviselő
